

ספרי' - אוצר החסידים - ליובאוויטש

היכל תשיעי
קובץ שלשלת האור
שער שלישי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

בחוקותי

(חלק בז שיחה ג)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלכותי שיחות
שבוע פרשת בהר-בחוקותי, טז-כב אייר, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2026
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

בחוקותי ג *

מחמת נדרו שלא ינדור אלא כראוי לו, שנאמר¹⁰ איש כמתנת ידו כברכת ה' אלקיך אשר נתן לך.

ומסגנון דברי הרמב"ם, שכתב באופן כללי „אלא כל המפורז ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש" משמע לכאורה, שגם בעניני צדקה (מצות הצדקה) אין לאדם לתת יותר מחומש מנכסיו, וכל-שכן שלא „כל נכסיו".

אמנם בדברי רבינו הזקן מצינו, שהאריך בענין נתינת צדקה יותר מחומש מנכסיו, ואפילו נתינת כל אשר לו לצדקה – כמו שכתב באגרת התשובה¹¹ לענין פדיון תענית ע"י צדקה „ואף שיעלה לסך מסויים¹² אין לחוש משום אל יבזבז יותר מחומש, דלא מקרי בזבזו בכה"ג מאחר שעושה לפדות נפשו מתעניות וסיגופים, ולא גרעא מרפואת הגוף ושאר צרכיו".

וכן מבאר רבינו הזקן באגרת הקודש¹³, שצריך איש ישראל „לפזר" ממונו לצדקה בלי גבול, כדי לתקן עי"ז (הקלקול והפגם שנעשה ע"י) העבירות שעשה; ומוסיף שם: ומ"ש המבזבז אל יבזבז יותר מחומש, היינו דוקא במי שלא חטא או שתקן חטאיו... אבל מי שצריך לתקן נפשו עדיין, פשיטא דלא גרעה רפואת הנפש מרפואת הגוף,

א. בסיום הלכות ערכין וחרמין שבספר היד כתב הרמב"ם: לעולם לא יקדיש אדם ולא יחרים כל נכסיו, והעושה כן עובר על דעת הכתוב, שהרי הוא אומר² מכל אשר לו, ולא כל אשר לו, כמו שביארו חכמים³. ואין זו חסידות אלא שטות⁴, שהרי הוא מאבד כל ממונו ויצטרך לבריות. ואין מרחמין עליו. ובזה וכיוצא בו אמרו חכמים⁵ חסיד שוטה מכלל מבלי עולם. אלא כל המפורז ממונו במצות אל יפזר יותר מחומש⁶. ויהי' כמו שצווי' נביאים⁸ מכלכל דבריו במשפט, בין בדברי תורה בין בדברי עולם. אפילו בקרבנות שאדם חייב בהן הרי חסה תורה על הממון ואמרה⁹ שביא כפי מסת ידו, קל וחומר לדברים שלא נתחייב בהן אלא

(* וסיום ספר הפלאה ברמב"ם.

(1 פ"ח הי"ג.

(2 פרשתנו כז, כח.

(3 ערכין כח, א.

(4 ראה לקמן סעיף ז והערה 47.

(5 סוטה כ, א. ולשיטתו בפירוש המשניות

שם (שאינו כבש"ס (בבלי שם כא, ב. ובירושלמי – הובא בתוס' שם!)).

ולהעיר משינוי הפירוש במבלי עולם – ושיטת הרמב"ם – ק"א לאדה"ז הל' ת"ת פ"ב ס"א.

(6 כתובות נ, רע"א. שם טז, סע"ב. ערכין שם.

וראה ירושלמי פאה פ"א ה"א.

(7 תהלים קיב, ה (ושם: יכלכל) – ובא

בהמשך למ"ש לפניו „טוב איש חונן ומלוה".

(8 וצע"ק שקורא (לתהלים) – כתובים

נביאים. וראה (מגילה יד, א – בפרש"י ד"ה

נבואה. סוטה מת, ריש ע"ב) דודו נביא ה' (וראה

לקו"ש ח"ח ע' 275 הערה 31. וש"נ).

(9 ע"פ הכתוב – ראה טז, יו"ד.

(10 סוף פרשת ראה.

(11 פ"ג (צג, א. ומציין (שם ריש ע"ב)

לאגה"ק דלקמן).

(12 ע"ד הל' דבר מסויים (ירוש' שקלים פ"א

ה"ד. ועוד).

שאינן כסף נחשב¹⁴, וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו כתיב¹⁵.

ודבר זה כתב רבינו הזקן כענין הנוגע הלכה למעשה – ומסיים (באגרת התשובה שם): „נהגו עכשיו כל החודים לדבר ה' להרבות מאד מאד בצדקה“; וכן מסיק (באגרת הקודש) שיכול לפזר לצדקה „בלי גבול“ לתקן עוונותיו כו' צריכין אנו להתנהג כו' בלי גבול“.

ב. ויובן בהקדים סתירה בדברי הרמב"ם גופא:

בפירושו על המשנה¹⁷, „אלו דברים שאין להם שיעור . . גמילות חסדים“ כתב הרמב"ם¹⁸: „מה שאמר בכאן גמ"ח אין לה שיעור, רוצה לומר לעזור אדם בגופו¹⁹, אך שיעזור אותו בממונו – יש לו שיעור, והוא חמישית ממנו, ולא יתחייב לתת יותר מחמישית ממנו, לבד אם עשה כן במדת חסידות“. הרי שהרמב"ם סבירא ליה כאן שמצד מדת חסידות יש מקום ליתן לצדקה וגמ"ח יותר מחומש ממנו – ואילו בהלכה הנ"ל בספר היד כתב, שהמפזר יותר מחומש „אין זו חסידות אלא מדת שטות!“

עוד צריך להבין:

(13) טוסי"י (קטו, סע"ב ואילך).

(14) ע"פ לשון הכתוב – דה"ב ט, כ. ועד"ז

במ"א י, כא.

(15) איוב ב, ד.

(16) ראה גיטין נב, א (רמב"ם סוף הל' נחלות),

שצדקה אין לה קצבה (ובפרש"י שם: בכל שעתא קיימי עניים נמצא נכסיהם כלים).

(17) פאה רפ"א.

(18) מירושלמי פאה שם.

במשנה בערכין שנינו²⁰: מחרים אדם מצאנו ומבקריו כו' ואם החרים את כולם אינם מוחרמים, דברי ר' אליעזר. אמר ר' אלעזר בן עזרי' מה אם לגבוה אין אדם רשאי להחרים כל נכסיו, עאכ"כ שיהא אדם חס על נכסיו.

ובגמרא שם מקשינן: „אמר ר' אלעזר בן עזרי' . . היינו תנא קמא“, ומתירן בגמרא: „איכא בינייהו דרבי אילא דאמר רבי אילא באושא התקינו המבזבז אל יבזבז יותר מחומש“. ופירש רש"י²¹: ר' אלעזר בן עזרי' אית ליה דרבי אילא, דהא אתא לאשמועינן שיהא אדם חס על נכסיו, ר' אליעזר לית ליה דרבי אילא, דאי בזבז טובא לא איכפת לן, אלא ששייר לעצמו קצת, דומיא דחרם.

והיינו, דתנא קמא נוקט דלא רבי אילא שיש שיעור חומש, וסבירא ליה שאדם יכול להחרים יותר מחומש בנכסיו; ושיטת ר' אלעזר בן עזרי' היא כרבי אילא, שלא יחרים יותר מחומש.

ולפי זה, כיון שבפירוש המשניות נקט הרמב"ם כדעת רבי אילא, שיש שיעור של „חמישית ממנו“ – מדוע כתב שמצד מדת חסידות יכול לתת „יותר מחומש“, בשעה שמצינו בדעתו במקום אחר (בהל' ערכין וחרמין) שהשיעור „אל יבזבז יותר מחומש“ שולל נתינת „יותר“ אפילו מצד מדת חסידות?

ג. יש מפרשים²², שבב' המקומות הנ"ל (הל' ערכין וחרמין ופירוש

(19) כ"ה גם ברמב"ם הל' אבל רפ"ד.

(20) כת, א.

(21) וכו"ה בפ"י רגמ"ה שם.

המשניות) עוסק הרמב"ם בב' אופנים בצדקה:
ההקדשות וחרמין והערכין מצות וראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כדי לכוף יצרו ולא יהי' כילי – והיינו שבנתינת ערכין וחרמין מודגשת התועלת עבור הנותן²⁸, ולא צורך המקבל (ההקדש כו') בדבר.

משא"כ בפירוש המשניות, בעניני צדקה וגמ"ח, הרי גדר המצוה הוא בהיותה נתינה לצורך המקבל, למלא „די מחסורו“ של העני, ובלשון הרמב"ם²⁹ „מצות עשה ליתן צדקה לעניים כפי מה שראוי לעני“³⁰.

ולכן, בהלכות ערכין וחרמין כתב הרמב"ם בלשון סתמי: אל יפזר יותר מחומש (בלי כל חילוקים ויוצאים מן הכלל), היינו שלא יתן יותר מחומש אפילו מצד מדת חסידות (כי בנדון זה, כהדגשת הרמב"ם, אין זו מדת חסידות כלל)³¹; משא"כ בפירות המשניות, דקאי במצות הצדקה, שגדרה הוא צורך העני, הוסיף הרמב"ם שיכול לתת יותר

הנדון בפירוש המשניות הוא היכא שעומדים לפני האדם עניים או שאר אומללים הנצרכים ומבקשים עזר וסיוע, ובלשונו „כשהאדם יראה שבוים שהוא חייב לפדותם כו' או רעבים או ערומים שהוא חייב להשביעם ולכסות מערומיהם כמו שאמר²³ די מחסורו אשר יחסר לו“ – ואזי חייב לתת „פחות מחמישית ממונו או כפי חמישיתו“ מצד החיוב שעליו, ומצד „מדת חסידות“ יכול ליתן יותר מחומש.

ואילו בהל' ערכין וחרמין קאי הרמב"ם במי שבא לחלק מממונו לעניים מאליו ומעצמו „דומיא דמקדיש ומחרים“²⁴, ובוזה חל השיעור הקבוע ד„חומש“ ויותר מזה אין לו לתת אפילו מצד מדת חסידות²⁵.

ד. ויש להוסיף בזה, שהחילוק בין ב' המקומות הנ"ל ברמב"ם אינו (רק) באופן המצוה דצדקה (אם יש לפניו עניים הנצרכים, או שמחלק צדקה מעצמו) – כי אם זהו (גם) חילוק בין גדר המצוה דערכין וחרמין ובין גדר מצות צדקה²⁶:

גדר מצות ערכין וחרמין הוא, כמו

(22) ברכי יוסף יו"ד סרמ"ט סק"א ד"ה ואפשר. וראה גם שו"ת בית דינו של שלמה יו"ד סי' א (מח, ג ואילך). ועוד.

(23) ראה טו, ת.

(24) לשון הברכ"י שם.

(25) וראה בס' שנשמנו בהערה 22, שזהו החילוק בין מאמר הירושלמי (פאה שם) ודהבבלי (בב' מקומות בכתובות שם).

(26) גם כשאינן עניים לפניו – ראה לקמן

הערה 36.

(27) הלכה יב.

(28) ראה גם שו"ע אדה"ז או"ח סקנ"ו ס"ג.

(29) הל' מתנות עניים רפ"ז.

(30) וראה שאילת יעבץ (סו"ג) דמפשות ל'

הרמב"ם מובן דבידו משגת אין בזה כלל הגבלות דמעשר וחומש וצריך ליתן להעני כדי צרכו גם אם הוא יותר מחומש (אלא שמפיה"מ פאה שם לא משמע כן). ע"ש בארוכה.

וראה גם מכתב כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע (סה"מ תש"ט ע' 21. אגרות קודש שלו ח"א ע' קלת. ועוד) כל מצוה יש לה גבול ומדה כו' ומצות הצדקה אין לה שיעור וכמש"כ בשו"ע יו"ד סרמ"ט שיעור נתינה כפי צורך העניים, בל"ג (וראה שם ע' 17. אגרות קודש שם ע' פה).

מחומש (אף שאינו מחוייב בדבר) – מצד מדת חסידות³².
ה. עפ"ז יש לבאר גם השינויים בדברי הרמב"ם בב' מקומות נוספים:
(א) בהלכות מתנות עניים³³ כתב

הרמב"ם: „בא העני ושאל די מחסורו ואין יד הנותן משגת נותן לו כפי השגת ידו וכמה עד חמישית נכסיו מצוה מן המוכחר". מה שדייק הרמב"ם לכתוב את הצד החיובי, שיתן „עד חמישית נכסיו" – ולא את הצד השלילי, שלא יתן יותר מחומש – הוא משום שמצד הגדר ז, הלכות מתנת עניים, צורך העני, יכול להוסיף ולתת לעני יותר מחמישית נכסיו (מצד מדת חסידות)³⁴.

בהלכות דעות קאי הרמב"ם בחובת האדם לנהוג כראוי בעניני דעותיו והנהגותיו כו', ולכן אינו יכול לקבוע בזה כלל שאסור לפזר יותר מחומש – כי בהנהגת האדם יש אופנים שבהם מותר (וצריך) לתת יותר מחומש, ולדוגמא – בצדקה לעניים³⁸ (ובפרט כשעני עומד לפניו ומבקש צדקה לצרכיו כו');
משא"כ בהלכות ערכין וחרמין, הנה מצד המצוה דערכין כו' אין מקום לפזר יותר מחומש בכל אופן, גם לא מצד מדת חסידות, כנ"ל.

[ועפ"ז יומתק מה שבסוף הל' ערכין וחרמין לא הזכיר הרמב"ם כלל הענין דצדקה לעניים, כיון שצדקה לעניים (לדעת הרמב"ם) אינה בכלל³⁵ האיסור ד„אל יבזבו יותר מחומש"³⁶].

ו. ע"פ הנ"ל (שהענין ד„אל יפזר יותר מחומש" תלוי בגדר המצוה המדובר) – יש לבאר לפענ"ד גם את דברי רבינו הזקן לענין צדקה, שיש לתת לא רק „יותר מחומש", אלא יתירה מזו, „כל אשר לאיש" – שזהו אופן

31 בשו"ע אדה"ז או"ח שם שבכדי „שתקבע בנפשו מדת רוב חסד כו" (ולא יהי' כילי) „יפזר ויתן ממון הרבה לעניים כו" – והיינו גם יותר מחומש (אלא של„אחר שתקבע בנפשו מדה זו לא יפזר יותר מדי שזו אינה דרך טובה ותקנת חכמים שלא יבזבו יותר מחומש"). וי"ל דהרמב"ם בהל' ערכין וחרמין מדבר לא בתחילת עבודתו בכדי לקבוע בנפשו כו' (כשו"ע אדה"ז שם) כ"א בסדר הנהגה הקבוע, וראוי לו לאדם להנהיג עצמו.

מצות, או – גם שאר מצות (חוץ מצדקה). – וראה גם סיום לשונו בפיהמ"ש פאה שם, ויתנהו בצרכי מצות.

32 להעיר מצפנ"ע הל' מת"ע (פ"ט הי"ט). שו"ת שלמת יוסף (סט"ז אות ג) במש"כ בדעת השאלתה.

36 גם כשאין עניים לפניו. – ול' „אל יבזבו כו" שבש"ס בבלי (כתובות נ, א. ערכין כה, א) י"ל דלהרמב"ם אינו מדבר בצדקה לעניים (כבפרש"י שם) אלא בבזבוז להקדש (וכיו"ב) כמ"ש ברש"י מהדורא קמא (הובא בשטמ"ק שם). וגם בכתובות (סז, סע"ב) „איתי לי חושבנאי דצדקה", אין הכוונה לצדקה לעניים (כלפנ"ז שם „הוה עניא כו") כ"א לשם כללי לכל ענייני צדקה שלו (כולל הקדשות כו'). ועצ"ע.

33 פ"ז ה"ה.

34 וכמ"ש בפיהמ"ש פאה שם.

35 ומש"כ שם „כל המפורז ממונו במוצות", הכוונה בפשטות לערכין כו' שלפנ"ז, וכמ"ש בהלכה (יב) שלפנ"ז „ההקדשות וחרמין והערכין

37 פ"ה הי"ב.

„לתקן נפשו“ והלפדות נפשו מתעניות וסיגופים – וכיון שזהו ענין שלו בעצמו, הרי מובן שהוא „קודם לממונו“, ובפרט כשזהו ענין של „נפשו“ (ע"ד פקוח נפש), ולכן אין בזה שיעור והגבלה כלל, גם לא ההגבלה ד„כל נכסיו“, שהרי „כל אשר לאיש יתן בעד נפשו“⁴³.

ז. ויש לומר, שג' אופנים אלו בנתינת ממונו, יש דוגמתם בפנימיות הענינים – בג' הדרגות הכלליות בעבודת ה'⁴⁴:

גדר הנתינה דמצות ערכין וחרמין מורה על דרגא בעבודה, שבה האדם מוגבל (עדיין) במדידות והגבלות של מציאותו, וכנ"ל בדברי הרמב"ם „ראוי לו לאדם להנהיג עצמו בדברים אלו כדי לכופ יצרו ולא יהי' כילי כו"': הנותן מכוון בנתינתו לא (כל כך) לצורך הקדש, אלא לתועלת עצמו. ואע"פ שזהו צורך ותועלת דקדושה, לכופ את יצרו ומדותיו (לא יהי' כילי), סוף-סוף הרי זה למען עצמו, ע"ד לשון הש"ס⁴⁵ „אדעתא דנפשי“; וכיון שעומד הוא (עדיין) במדידה והגבלה של מציאותו, על כן חיוב המצוה שלו – המורה על אופן הצוותא והחיבור שלו עם הקב"ה (וההמשכה שממשיך מלמעלה) – אף הוא בהתאם לזה, במדידה והגבלה.

222 [ועפ"ז יש לבאר (בדרך רמז עכ"פ)

(42) וראה גם ס' אגרות קודש אדמו"ר הזקן ע' קלד"ה.

(43) וכן משמע בשו"ע אדה"ז או"ח שם: יפור יתן . . . מדת רוב חסד שנשתבח בה הקב"ה.

(44) להעיר מאגה"ק ס"ג (בתחלתו). מאמרי אדה"ז-פרשיות ח"א ע' שעח ואילך.

221 שלישי, דהיינו לא רק (א) עד חומש³⁹, (ב) או „יותר מחומש“, אבל בהגבלה שלא יתן „כל נכסיו“ (וכביאור הרוגזובי⁴⁰: ומשמע שם מדברי רבינו (בפירוש המשניות) דרק כל ממונו אין זה מדת חסידות אבל יותר מחומש שפיר⁴¹ מותר⁴²) – אלא (ג) „כל אשר לאיש“:

זה שמצד מדת חסידות יכול אדם לתת „יותר מחומש“ אבל לא כל נכסיו (כאופן הב') שייך עדיין לגדר המצוה דצדקה, שענינה לסייע לעני, אבל מה שכתב רבינו הזקן באגרת התשובה ובאגרת הקודש שם קאי בנתינה לצדקה שעיקר ענינה אינו (רק) מצד החיוב לעזור לעני, אלא מצד החיוב

(38) להעיר גם משו"ע אדה"ז שבהערה 31.
(39) להעיר שממ"ש אדה"ז שבנדוי"ז „אין לחוש משום אל יבזבו יותר מחומש“, משמע, דס"ל שהדין דאל יבזבו הוא גם בצדקה (כדעת הרמ"א – יו"ד טרמ"ט ס"א. וכ"כ אדה"ז בקו"א להל' מכירה שלו ס"ד), דלא כהרמב"ם בפייהמ"ש כו' דס"ל שמצד מדת חסידות יש לתת יותר מחומש.

ולפענ"ד שגם אדה"ז אפ"ל דס"ל כהרמב"ם כאשר בא העני ושואל די מחסורו כו' – שהרי באגה"ת ובאגה"ק (הנ"ל) מדובר (לא שהעני בא וכו', כ"א) שהנותן משתדל להרבות בצדקה, שאז חוששין לאל יבזבו יותר מחומש (לולי הצורך לתקון נפשו).

ועפ"ז יומתק שבאגה"ק טט"ז כ' רק ש„היא רפואת הגוף ונפש ממש, אשר עור בעד עור וכל אשר לאיש יתן בעד נפשו“, ולא כתב שאין לחוש משום אל יבזבו כו' – כי שם מדבר אודות החיוב דמצות הצדקה, „ליתן ביד מלאה ועין יפה לכל הצטרכות ההכרחיים לדי מחסורי האביונים נקיים אשר עניניהם נשואות אלינו כו“, היינו כאשר העני בא ושואל די מחסורו.

(40) צפע"ג על הרמב"ם סוף הל' ערכין.
(41) וראה בצפע"ג ש (ובהל' מת"ע פ"י הט"ז) עוד אופנים.

מציאותו, מכל מקום עדיין אין זו דרגא שלמעלה לגמרי ממדידה והגבלה; שהרי יש אצלו חשבון ומדידה (עכ"פ) ביחס לזולת – „כפי מה שראוי לעני”.

ולמעלה מזה הוא סוג העבודה ד, „לתקן נפשו”: מכיון שהדבר קשור עם עצם מציאות וחיי האדם ממש, ע"ד פקוח נפש, אין שייך בזה כלל שום חשבון ומדידה, ובעבודתו – הרי זו העבודה ד, „בכל מאדך”, הבאה מצד היחידה שבנפש (יחידה לייחדך, שחד היא עם קודשא ב"ה) – ולכן מצד בחינה זו העבודה היא בלי גבול ממש⁴⁹, כי אין שייך בזה חשבון ומדידה, „כל אשר לאיש יתן בעד נפשו”.

ה. והנה כיון שמצד הגדר דמצות הצדקה צריך האדם לתת במדת חסידות גם „יותר מחומש” (ובפרט כאשר העני בא ומבקש צרכיו) – הרי מובן, שכשם שכן היא מדת והנהגת האדם, כך הוא גם (ועאכו"כ) בנוגע לצדקתו של הקב"ה – „לך⁵⁰ ה' הצדקה”: מאחר שישראל מתפללים, היינו שהם באים ומבקשים שיתן להם הקב"ה „די מחסורם” („צדקה”), צריך הקב"ה, כביכול, למלא את בקשתם ולתת להם „יותר מחומש”, והיינו יותר מחומש כביכול מנכסיו של הקב"ה!

ועל אחת כמה וכמה כאשר מדובר אודות האופן הנעלה ביותר והעיקרי בצדקה וחסד – פדיון שבויים⁵¹, פדיית

דיוק לשון הרמב"ם, „והעושה כן עובר על דעת הכתוב שהרי הוא אומר מכל כו" (לשון (ואריכות) בלתי רגילה, דלכאורה הי' לו לומר „עובר על מה שנאמר” וכיו"ב):

מאחר שאדם זה עודנו נתון בגדרי מציאותו, הרי עבודתו היא ע"פ טעם ודעת דקדושה, ובמעמדו ומצבו אין מקום לעבודה שלמעלה מטעם ודעת. ולכן מסיים הרמב"ם, שמי שאינו במדריגה זו הנה עבורו „אין זו חסידות (שטות דקדושה, הנהגה לפנים משורת הדין)⁴⁶ אלא שטות” (שלמטה מטעם ודעת)⁴⁷.

וכאשר האדם בעבודתו יוצא מהגבלת מציאותו, ואינו מבקש (דוקא) את תועלת עצמו (אפילו תועלת דקדושה), אלא חושב אודות צרכיו של הזולת, הרי זו עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה – ודבר זה בא לידי ביטוי במצות הצדקה, שגדרה וענינה הוא שהנתינה אינה לתועלת עצמו, כי אם (בעיקר) לצרכו וטובתו של העניי⁴⁸; ולכן גם המצוה (וגם הצוותא והחיבור וההמשכה מלמעלה שע"ז) אינה מדודה ומוגבלת בשיעור של חומש דוקא.

אמנם, אף שויתור האדם על עצמו ומחשבתו אודות טובת זולתו – הרי הוא תנועה של יציאה מהגבלות

(45) פסחים סח, טע"ב.

(46) ראה רמב"ם הל' דעות פ"א ה"ה דחסידי הוא כשיתרחק מדעה הבינונית. וראה שו"ע אדה"ז או"ח שם.

(47) להעיר ממרו"ל (כתובות יג, א) „אהניי ל' שטותי' לסבא”, שטות דקדושה המהפכת שטות דלעו"ז. וראה ד"ה באתי לגני הש"ת פ"ה (ודשנת תשט"ו).

(48) וראה גם קו"א בשו"ע אדה"ז הל' מכירה שם.

(49) בכל הנ"ל להעיר מאגה"ק סיו"ד שם. ואכ"מ.

(50) דניאל ט, ז.

והיינו (בפשטות) שיקויים מיד יעוד
הגאולה „כימי צאתך מארץ מצרים“,
ש„לא עיכבן המקום כהרף עין“⁵⁸,

ובשעתא חדא וברגעא חדא⁵⁹
יוצאים בני ישראל מן הגלות, ואתם
תלוקטו לאחד אחד בני ישראל“⁶⁰,
„בנערינו ובזקנינו ובבנותינו“⁶¹
ו„כספם וזהבם אתם“⁶² – „ושב ה'
אלקיך (שכינתא בגלותא) את שבותך“,
ובאים לארצנו הקדושה, „ארץ אשר גו'
תמיד עיני ה' אלקיך בה מרשית השנה
ועד אחרית שנה“⁶³, וזוכים לקיום
היעודים, „אפס“⁶⁴ כי לא יהי' בך אביון
גו'“, „לא“⁶⁵ יהי' שם לא רעב כו'
המעדנים מצויין כעפר כו'“, בגאולה
האמתית והשלימה, ע"י משיח צדקנו,
במהרה בימינו ממש.

(משיחת ש"פ ראה תשד"מ)

בני ישראל מהגלות ע"י הגאולה
השלימה.

ויתר על כן (– שלא בערך), מכיון
שזה נוגע כביכול להקב"ה בעצמו:
נוסף לזה שכל אחד מישראל הוא „חלק
אלקה ממעל ממש“⁵² (ולכן, כשאיש
ישראל (ה„חלק“) נמצא בגלות, הרי זה
נוגע כביכול להקב"ה), הרי ידוע
ש„שכינתא בגלותא“⁵³, היינו שהקב"ה
בעצמו כביכול נמצא בגלות; וכמו
שכתוב⁵⁴: „ושב ה' אלקיך את שבותך“,
„והשיב לא נאמר אלא ושב“⁵⁵ – ואם
כן, בודאי ובודאי שאין בזה שום
הגבלות כלל וכלל, כי „כל אשר לאיש –
אין איש אלא הקב"ה, שנאמר“⁵⁶ ה' איש
מלחמה⁵⁷ – יתן בעד נפשו“.

(51) להעיר מצפעת"נ שם: „פדיון שבויים דהיא
מצוה מחוייבת שאני, וגם הוי בגדר לאו דלא
תעמוד כו'“.

(52) איוב לא, ב. ובתניא רפ"ב מוסיף תיבת
„ממש“.

(53) זח"ג ד, ב. טו, סע"א. ועוד.

(54) נצבים ל, ג.

(55) מגילה כט, א (הובא בפרש"י עה"פ שם)
– רשב"י אומר בוא וראה כמה חביבין ישראל כו'
– בעל השמחה דיום ג' שבוע זה (בחוקותי
תשמ"ו).

(56) בשלח טו, ג.

(57) סוטה מב, ב. וש"נ.

(58) מכילתא ופרש"י עה"פ בא יב, מא.

(59) כפס"ד הרמב"ם „מיד הן נגאלין“ (הל'
תשובה פ"ז ה"ה. ושם בה"ז), „צועק ונענה מיד
שנאמר (ישע"י סה, כד) והי' טרם יקראו ואני
אענה“.

(60) ישע"י כו, יב.

(61) בא י, ט.

(62) ישע"י ס, ט.

(63) עקב יא, יב.

(64) ראה טו, ד.

